

Intergenerational Learning Communities

TOWARDS ENVIRONMENTAL
SUSTAINABILITY

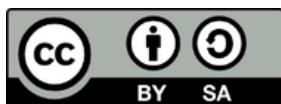
**IETEIKUMI UN VADLĪNIJAS KOPIENU
IZGLĪTĪBAS CENTRIEM!**

**Finansē
Eiropas Savienība**

Projekta Numurs: 2021-1-LV01-KA220-000026286-P2

Šis projekts ir finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Eiropas Komisijas atbalsts šīs publikācijas sagatavošanai nav uzskatāms par satura apstiprinājumu, kas atspoguļo tikai autoru viedokļus, un Komisija nevar būt atbildīga par tajā ietvertās informācijas jebkādu izmantošanu.

Šis darbs ir licencēts saskaņā ar KC 4.0 licenci.

SATURS

<u>levads</u>	3
<u>Metodoloģija</u>	4
<u>Ieteikumi un vadlīnijas kopienu izglītības centriem</u>	6
<u>Labās prakses piemēri ilgtspējīgai attīstībai izglītībā</u>	17
<u>Situācijas analīze partnervalstīs</u>	32
<u>Par ILCES projektu</u>	46
<u>Projekta partneri</u>	48
<u>Atsauces</u>	49

IEVADS

Pēdējās desmitgadēs Eiropas Savienības dalībvalstis un citas valstis visā pasaulē ir veikušas virkni pasākumus, lai samazinātu negatīvo ietekmi uz vidi. Ņemot vērā klimata pārmaiņas un citas vides problēmas, kas rada būtiskus draudus mūsu planētai, ir ļoti svarīgi pieņemt ilgtspējīgu praksi visos mūsu dzīves aspektos, tostarp izglītībā.

Nav brīnums, ka izglītības ilgtspējīgas attīstības koncepcija ir kļuvusi arvien nozīmīgāka. Izglītība ilgtspējīgai attīstībai ir pieeja, kuras mērķis ir integrēt ilgtspējības principus visos izglītības līmeņos, sākot no pirmskolas līdz pat pieaugušo izglītības iestādēm.

Izglītības ilgtspējīgai attīstībai mērķis nav tikai iekļaut ilgtspēju kā tematu visos mācību priekšmetos un izglītības pasākumos; gan formālās, gan neformālās izglītības iestādēm būtu arī praksē jāizmanto tas, ko tās māca. Citiem vārdiem sakot, tām ne tikai jā māca ilgtspēja kā tēma, bet arī jāiekļauj tā visās savas darbības jomās: korporatīvajā kultūrā (tostarp vīzijā un misijā), vadībā un pārvaldībā, telpu apsaimniekošanā un uzturēšanā, iepirkumu sistēmā, apmācību piedāvājuma izstrādē un pasniegšanā, attiecībās ar izglītojamajiem, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām.

Šajā dokumentā mēs sniedzam ieteikumus un vadlīnijas visām ieinteresētajām pusēm ne tikai mācību iestādēm, bet arī NVO, bibliotēkām, muzejiem utt., kuri cenšas kļūt par tālredzīgiem kopienu izglītības centriem, iekļaujot savā darbā ilgtspējības principus un informējot plašāku sabiedrību.

Centri ne tikai sniegs izglītības pakalpojumus, bet arī kalpos kā pozitīvu pārmaiņu virzītājspēks savās vietējās kopienās. Svarīgi iesaistīt visu vecumu iedzīvotājus, sākot no jaunākām paaudzēm un beidzot ar vecāka gadagājuma cilvēkiem, tāpēc uz nākotni vēršiem kopienu izglītības centriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība starppaaudžu izglītības programmu izstrādei.

Ir pilnībā saprotams, ka visus turpmāk piedāvātos pasākumus nevar īstenot uzreiz. Tāpēc mēs ierosinām lasītājiem uzskatīt šo dokumentu par vispārējām vadlīnijām, lai izveidotu ceļvedi savai organizācijai, atlasot tos punktus, kas šobrīd ir visatbilstošākie, veidojot savu nākotnes redzējumu. Neaizmirstiet par principu *“Domājiet globāli, rīkojieties lokāli”*.

METODOLOĢIJA

Ieteikumu un vadlīniju izstrāde tika veikta divos posmos: dokumentu analīze un intervijas.

Dokumentu analīzes mērķis bija izpētīt ilgtspējības jautājumu līmeni pieaugušo un starppaaudžu izglītībā (arī attiecībā uz tiesisko regulējumu); apkopot informāciju par pašreizējo praksi, kas saistīta ar ilgtspējas un vides izpratnes mācīšanu pieaugušo izglītībā; izpētīt dažādu dalībnieku sadarbības piemērus ilgtspējības jomā un atrast labās prakses piemērus uz nākotni vērstiem kopienu izglītības centriem. ILCES projekta partneri analizēja paši savu pieredzi un praksi, kā arī veica papildu izpēti rakstos, pētījumos, citos projektos un interneta avotos u.c.

Interviju mērķis bija iegūt informāciju no iesaistītajām pusēm, kas darbojas ilgtspējības, vides izpratnes jomā un veicina to: pieaugušo izglītības sniedzējiem, universitātēm, profesionālās izglītības iestādēm, muzejiem, bibliotēkām, NVO utt. Katrs partneris veica aptaujas ar 10 iestāžu pārstāvjiem, kas nodarbojas ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai.

Gan dokumentu analīzes, gan interviju rezultāti tika apkopoti valstu ziņojumos, ko sagatavoja partneri no Latvijas, Vācijas, Īrijas, Itālijas un Horvātijas. Katrs partneris sniedza ieteikumus par četrām projekta jomām:

- **Organizācija un pārvaldība** (*misija un vīzija, organizācijas kultūra, stratēģiskie dokumenti, kvalitātes nodrošināšana, finansēšana u.c.*)
- **Izglītības programmas** (*ilgtspējības jautājumu iekļaušana mācību programmu izstrādē un īstenošanā, metožu dažādība, dalībnieku dažādība, pedagoģu kompetence utt.*)
- **Mācību un darba vide** (*fiziskā un digitālā infrastruktūra, iekārtu apsaimniekošana, pasākumu organizēšana, iepirkumu sistēmas, mācību un darba telpas u.c.*)

- **Sadarbība** (*asociācijas, darba grupas, komitejas, kas veicina vides izpratni un ilgtspēju kopumā, jo īpaši izglītībā*).

Papildus minētajam tika analizēti esošie politikas un stratēģiskie dokumenti par izglītību ilgtspējīgai attīstībai (pilns izmantotās literatūras saraksts atrodams sadaļā “Atsauces”).

Ieteikumi un vadlīnijas ir sagrupētas četrās jomās: organizācija un pārvaldība, izglītības programmas, mācību un darba vide, sadarbība. Tās tika noteiktas pirms faktiskās izstrādes, pētot esošās politikas jomas, stratēģiskos dokumentus, pētījumus, rakstus un apkopojot pētījumu rezultātus.

ORGANIZĀCIJA UN PĀRVALDĪBA

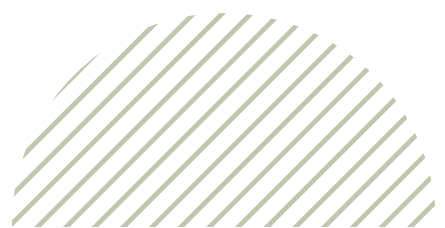
- Kopienas izglītības centram būtu skaidri jāpauž apņemšanās ievērot ilgtspējību dokumentējot izglītību ilgtspējīgai attīstībai kā vienu no savas misijas pamatprincipiem.
- Izglītības iestādei jāizstrādā ilgtspējības politika vai rīcības plāns, lai dokumentētu savu apņemšanos samazināt ietekmi uz vidi un veicinātu sociālo labklājību. Šādai politikai vai rīcības plānam jāietver galvenie principi, kurus organizācija apņemas ievērot sociālajā, vides, ekonomikas un pārvaldības jomā.

Ilgtspējības rīcības plānā ir jānosaka:

- ✓ organizācijas kopējais redzējums ilgtspējības un kvantitatīvo mērķu kontekstā;
- ✓ veicamās darbības;
- ✓ par darbībām atbildīgās personas;
- ✓ rādītāji, lai novērtētu organizācijas progresu un mērķu sasniegšanu.

Rīcības plāns ir domāts visai organizācijai – sākot no vadītājiem līdz pat darbiniekiem, izglītojamajiem un sociālajiem partneriem. Darbiniekiem jābūt informētiem un jādalās ar organizācijas redzējumu; viņiem jāpauž viedoklis lēmumu pieņemšanas procesā un jāiesaistās risinājumu meklēšanā.

- **Piemēram, var izveidot vides komiteju,** kas var optimizēt ilgtspējības programmu, veicot komunikāciju ar darbiniekiem, izglītojamajiem un partneriem.
- Pamatojoties uz organizācijas redzējumu, ilgtspējības politiku un rīcības plānu, **ilgtspējības principi ir jāiekļauj visās iestādes darbības jomās:** iekārtu uzturēšanā, resursu izmantošanā, pārvaldībā, mācību satura plānošanā un mācību pasākumu norisē utt.

ORGANIZĀCIJA UN PĀRVALDĪBA

- **Informāciju ir nepieciešams dokumentēt**, kas saistīta ar ilgtspējību organizācijā (iekārtu izmantošanā, ilgtspējīgu pasākumu pārvaldībā un daudzumā utt.). Šos datus var iekļaut iestādes **uzraudzības un kvalitātes nodrošināšanas sistēmā**, jo tie kalpo kā pierādījumu bāze kopienu izglītības centru prestiža stiprināšanai.
- **Paziņojiet par savu apņemšanos nodrošināt ilgtspējību** – piemēram, publicējot savu misiju savā tīmekļa vietnē vai atzīmējot, kurš ilgtspējīgas attīstības mērķis attiecas uz konkrēto izglītojošo darbību.
- Kopienas izglītības centram būtu jānodrošina visiem **taisnīgi darba apstākļi un atalgojuma shēmas**; dažādība būtu jānovērtē, nodrošinot vienlīdzīgas iespējas ieņemt konkrētu amatu personām ar līdzīgu kvalifikāciju, neatkarīgi no dzimuma, pārliecības, veselības apstākļiem utt.

Jautājumi, ko varētu apsvērt, ieviešot ilgtspējību organizācijas ikdienas darbībā un vadības struktūrās (Aegerter, Menz, 2020):

Kādu vietu ilgtspējība vai ilgtspējīga rīcība ieņem mūsu organizācijā?

Vai mūsu centrā ir persona/struktūrvienība, kas ir atbildīga par izglītības ilgtspējīgai attīstībai principu ievērošanu?

Vai mūsu kvalitātes vadības sistēma ietver ilgtspējības tēmas? Kā uzsākt ilgtspējības tēmu iekļaušanu kvalitātes pārvaldības sistēmā?

Vai mūsu pašreizējā misija ietver skaidras norādes uz ilgtspējību, ilgtspējīgu rīcību vai izglītību ilgtspējīgai attīstībai?

Kā mūsu iestādē tiek nodrošināta darbinieku līdzdalība?

Vai mēs esam kādreiz organizējuši apmācības/kvalifikācijas celšanas kursus dažādām ieinteresēto personu grupām par tematu “Ilgspējība un izglītība ilgtspējīgai attīstībai”? Kādas zināšanas un prasmes ir šīm ieinteresēto personu grupām saistībā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai un ilgtspējas jomām?

IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

- Viens no izglītības ilgtspējīgas attīstības pamatprincipiem ir **starpdisciplināritāte**: pieaugušo izglītības programmās būtiski ir sasaistīt dažādas zināšanas, mācību priekšmetus un tēmas, lai veicinātu plašāku skatījumu. Sociālie, ekonomiskie un ekoloģiskie aspekti izglītības iestādēs būtu jārisina kā kopums.
- **Vides izpratne** jāiekļauj visos iestādes izglītības piedāvājumos neatkarīgi no mācību priekšmeta un tēmas. Tas jādara divos līmeņos:
  - ✓ *Informācija*: palielināt cilvēku izpratni par aktuālajiem vides izaicinājumiem, “zaļo” domāšanu un rīcības nozīmi.
  - ✓ *Apmācība*: palīdzēt cilvēkiem mainīt ieradumus un uzvedības modeļus, izmantojot mērķtiecīgas un jēgpilnas aktivitātes.
- Izglītības pasākumiem jāpalīdz izglītojamajiem **darboties sabiedrības un tās nākotnes labā**. Savā publikācijā “Izglītības ilgtspējīgas attīstības mērķi. Mācību mērķi”, UNESCO uzskaita astoņus ilgtspējības kompetences pamatelementus: sistēmiskās domāšanas kompetence, prognozējošā kompetence, normatīvā kompetence, stratēģiskā kompetence, sadarbības kompetence, kritiskās domāšanas kompetence, pašapziņas kompetence, integrētā problēmu risināšanas kompetence (UNESCO, 2017).

Nākamais mēģinājums definēt ilgtspējības kompetences tika veikts 2022. gadā ES publicētajā “GreenComp: Eiropas ilgtspējas kompetenču ietvarstruktūra”. Ietvars iezīmē šādas kompetences jomas:

Ilgtpējas vērtību iemiesošana	Ilgtpējas sarežģītības apzināšanās
Ilgtpējas novērtēšana Taisnīguma atbalstīšana Atbalsts dabai	Sistēmiskā domāšana Kritiskā domāšana Problēmu identificēšana
Ilgtpējīgas nākotnes redzējums	Rīcība ilgtspējas labā
Nākotnes pratība Pielāgošanās spēja Pētnieciskā domāšana	Politiskā iesaiste Kolektīvā rīcība Individuālā iniciatīva

IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

GreenComp uzskata, ka izglītojamos nodrošinot ar atbilstošām zināšanām un prasmēm, viņi kļūs par "**pārmaiņu aģentiem**", kas ilgtermiņā palielinās sabiedrības iesaistīšanos ilgtspējības jautājumos.

- Ilgtspējības jautājumu iekļaušanai jāatspoguļojas **izglītības pasākumu saturā, izglītības formātos, didaktiskajos principos un specifiski pielietotajās metodēs.**

Pārskatot vai pilnveidojot izglītības piedāvājumu portfeli, var apsvērt šādus jautājumus:

Ko mēs saprotam ar ilgtspēju un izglītību ilgtspējīgai attīstībai mācību programmu kontekstā?

Kurās jomās ilgtspējai ir nozīme mūsu iestādē?

Kuras konkrētas mācību programmas ilgtspējības jomā mēs jau esam ieviesuši?

Kādas vajadzības, šaubas un tēmas mēs redzam ilgtspējības un izglītības ilgtspējīgai attīstībai jomā? Kā mēs varam uzzināt par vietējās kopienas šaubām un vajadzībām?

Ar kādām grūtībām līdz šim esam saskārušies ar ilgtspējības tēmu piedāvājumiem?

Kā mēs iedomājamies ilgtspējīgu mācīšanos un mācīšanu?

Kādām jāizskatās izglītības programmām, lai atbalstītu pāreju no zināšanām uz darbību?

- Ilgtspējības jautājumi apmācībās ir **jāsaista ar reālo dzīvi**. Piemēram, viedtālruņu lietošanas kursā skolotājs varētu pieskarties šādiem jautājumiem: *Kā tiek ražoti viedtālruņi? Kādas izejvielas nepieciešamas ražošanai? Cik resursu tiek tērēts viena viedtālruņa ražošanai?*

IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

- Kopienų izglītības centri var pievienoties un veicināt starptautiskas Eiropas ilgtspējīgas attīstības un klimata aizsardzības iniciatīvas (*piemēram, Zemes diena, Zemes stunda, Nākotnes brīvdienas, ANO dienas un citas*).
- Kopienų izglītības centriem būtu jāapsver iespēja paplašināt starppaaudžu mācību piedāvājumu klāstu, kur tiek apvienoti vecāka gadagājuma cilvēki un jaunākās paaudzes, lai veicinātu ideju apmaiņu. Daudzas no iepriekš izmantotajām metodēm, *piemēram, pārstrāde vai konservēšana, nevis pārtikas produktu izmešana*, var kļūt par ilgtspējīgākiem risinājumiem, salīdzinot ar pašreizējiem.
- Ilgtspējīga uzvedība sākas ģimenē, vecākiem ir liela ietekme uz savu bērnu uzvedību un paradumiem. Tāpēc ir ieteicams rīkot vecāku un bērnu pasākumus par ilgtspējības tēmu.
- Izglītības piedāvājumiem jābūt pieejamiem pēc iespējas dažādākām mērķa grupām (atrašanās vietas, satura ziņā utt.). Digitālajiem instrumentiem būtu jāuzlabo izglītības programmu pieejamība.

Jautājumi, kas jāņem vērā, organizējot un īstenojot izglītības programmas (Aegerter, Menz, 2020):

Pasākuma mobilitāte un norises vieta

Kā notiek pasākumu norises vietu izvēle šajā novadā, pilsētā?

Kā mūsu dalībnieki nokļūst pasākuma norises vietās?

Kādi ir šķēršļi/grūtības, dodoties uz un no pasākuma norises vietas?

Vai mūsu kursu norises vietas ir viegli pieejamas, braucot ar sabiedrisko transportu?

Vide bez šķēršļiem

Vai pasākumu norises vietas ir pieejamas bez šķēršļiem?

Vai tuvumā ir autostāvvietas cilvēkiem ar kustību traucējumiem?

Vai kursu materiāli un izglītības programmu nodrošināšana ir bez šķēršļiem (ciktāl tas ir iespējams)?

IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

Kursu materiāli

Kādi kursu materiāli tiek izmantoti visbiežāk (piem., kopijas)?

Cik kopiju kopumā tiek sagatavots noteiktā laika posmā? Kādas ir kopējās izmaksas?

Ēdināšana

No kurienes nāk produkti, ko izmanto ēdināšanā?

Kādas ir ēdināšanas izmaksas konkrētos pasākumos?

Kā tiek segtas ēdināšanas izmaksas?

- Lai mācību procesā varētu iekļaut vides izpratni, pašiem **skolotājiem un pasniedzējiem** ir **jābūt skaidrai izpratnei par to, kas ir ilgtspējība**; viņiem ir jāapzinās, ka ilgtspējība neaprobežojas ar taupīgu resursu izmantošanu un pareizu atkritumu šķirošanu – tā ir filozofija un dzīvesveids, kam vajadzētu caurstrāvēt visas dzīves sfēras. Šajā ziņā kopienu izglītības centru vadībai būtu jāmudina tās mācībspēki uzzināt vairāk par ilgtspējību un **nodrošināt apmācības un kvalifikācijas celšanas iespējas**, lai pasniedzēji varētu iekļaut šo tēmu savos mācību piedāvājumos.
- Pieaugušo izglītotājiem arī pašiem ir **jāmeklē iespējas uzzināt vairāk par ilgtspējības jautājumiem** un kā tos iekļaut izglītības piedāvājumā neatkarīgi no mācību priekšmeta.

MĀCĪBU UN DARBA VIDE

Lai samazinātu negatīvo ietekmi uz vidi, kopienu izglītības iestādes var veikt vairākus pasākumus:

- Kopienu izglītības centriem būtu jāizveido **iepirkuma sistēma** atbilstoši (minimālām) sociālajām un ekoloģiskajām prasībām (prasībām attiecībā uz precēm, piegādātājiem utt.).
- Iegādājoties kancelejas preces un citus materiālus birojam, priekšroka jādod priekšmetiem, kas **ražoti izmantojot videi draudzīgus resursus** un ir **pārstrādājami**.
- Iestādes telpas var **renovēt**, izmantojot energoefektīvus būvmateriālus; var uzstādīt **mājas automatizācijas sistēmas**, lai samazinātu enerģijas patēriņu. Dažas Eiropas valstis pat sniedz finansiālu atbalstu iestādēm, kuras vēlas veikt renovāciju, lai tās kļūtu energoefektīvākas un ilgtspējīgākas.
- Kopienu izglītības centri (ideālā gadījumā) varētu uzstādīt saules paneļus, lai iegūtu enerģiju no atjaunojamiem avotiem un palielinātu savu energopatstāvību. Ja tas nav iespējams finansiālu vai citu iemeslu dēļ, iestāde varētu apsvērt iespēju pāriet pie enerģijas piegādātāja, kas nodrošina elektroenerģiju no atjaunojamiem avotiem.
- Kopienu izglītības centriem jādod priekšroka **lietotām vai atjaunotām iekārtām**, jo jaunu iekārtu izgatavošana prasa daudz resursu (izejvielas, enerģija, ūdens u.c.) un rada tonnas oglekļa dioksīda.
- Noteikumi par dažādu resursu taupīšanu jādara zināmi gan pieaugušo izglītības iestāžu darbiniekiem, gan izglītojamajiem. Tie ir šādi:
  - ✓ **Temperatūras samazināšana** telpās, apkures atslēgšana vēdināšanas laikā;
  - ✓ **LED apgaismojuma** izmantošana, gaismas izslēgšana, ja tā vairs nav nepieciešama;
  - ✓ Diezgan bieži elektroniskās ierīces darbojas gaidīšanas režīmā, patērējot enerģiju – no tā var izvairīties, izmantojot vairākas kontaktligzdas, kuras var izslēgt ar vienu klikšķi;

MĀCĪBU UN DARBA VIDE

- ✓ **Ūdeni tērēt taupīgi;**
- ✓ Drukāšanai nepieciešams papīrs, tinte, iekārtas un uzglabāšanas telpa; **pāreja uz digitālajiem procesiem**, kad vien iespējams, var samazināt iegādāto piesārņojošo palīgmateriālu daudzumu;
- ✓ Ja nav iespējams izvairīties no drukāšanas, dokumenti jādrukā no **abām pusēm melnbalti**; ieteicams izmantot otrreizēji pārstrādātu papīru;
- ✓ Kad vien iespējams, ir **jāizvairās** no **plastmasas** un jāizvēlas **atkārtoti lietojamus materiālus** (piemēram, trauki);
- ✓ **Atkritumu pārstrāde** ir viens no pirmajiem soļiem, kas tiek sperts, lai samazinātu organizācijas oglekļa pēdas nospiedumu – tas nozīmē, ka iestādei jānodrošina dažāda veida atkritumu šķirošanas (piemēram, papīra, plastmasas, bio un jaukto atkritumu) tvertnes, kas ir skaidri marķētas;
- **Digitālās tehnoloģijas** piedāvā alternatīvu papīra izmantošanai un klātienē sapulcēm, kuru apmeklēšanai nepieciešams izmantot automašīnu vai lidmašīnu. Tomēr jāpatur prātā, ka datu centri rada milzīgu oglekļa pēdas nospiedumu. Tāpēc digitālās tehnoloģijas ir jāizmanto atbildīgi:
  - ✓ Tā vietā, lai nosūtītu e-pasta ziņojumu ar “apjomīgu” pielikumu vairākiem adresātiem, mēs varētu nodrošināt **saiti** uz failu, kas glabājas failu apmaiņas platformā;
  - ✓ Pārlūkojot internetu, varētu izmantot **videi draudzīgas meklētājprogrammas** (piemēram, Ecosia), kas iegulda līdzekļus savu oglekļa emisiju kompensēšanā;
  - ✓ Tīmekļa vietnei un programmatūrai mēs varam ievērot “zaļā-UX” un zaļā koda noteikumus, izmantot **atvērtā pirmkoda rīkus** un izmantot zaļā uzņēmuma pakalpojumus.
- Pasūtot **pārtikas preces**, priekšroka jādod **vietējiem ražotājiem un izplatītājiem**. Tas ne tikai palīdz saīsināt piegādes ķēdes, bet arī veicina reģiona ekonomisko attīstību. Kopienas izglītības centrs varētu noslēgt sadarbības līgumu ar vietējo pārtikas ražotāju vai ēdināšanas uzņēmumu.

MĀCĪBU UN DARBA VIDĒ

- Gan izglītības iestādes darbinieki, gan izglītojamie jāmudina pēc iespējas **izmantot videi draudzīgākus pārvietošanās līdzekļus**: sabiedrisko transportu un velosipēdu. Ja izvairīties no automašīnām nav iespējams, jāveicina koplietošana.

Pielāgojot mācību un darba vidi saskaņā ar ilgtspējības principiem (Aegerter, Menz, 2020), pārdomājat šādus jautājumus:

Kancelejas preces

Vai līdz šim kancelejas preču iepirkumos ir ņemts vērā ilgtspējības aspekts?

Kurš ir atbildīgs par iepirkumiem?

Kurš ir atbildīgs par kancelejas preču pasūtīšanu? Kā preces tiek piegādātas iestādei?

Cik liels ir papīra patēriņš iestādē (piem., analizēt papīra iegādi)?

Resursu patēriņš

Kāds ir elektroenerģijas, ūdens, atkritumu un siltuma patēriņš jūsu iestādē kopumā un katrā kabinetā atsevišķi?

Kādas izmaksas rodas no resursu patēriņa?

Kur ir iespējams ietaupīt resursus?

Ēkas un tehniskais aprīkojums

Kas ir atbildīgs par enerģijas patēriņa, ēku un tehniskā aprīkojuma jautājumiem?

Vai tehniskā aprīkojuma iepirkumos tiek ņemta vērā ilgtspēja?

Kāds ir mūsu tehniskā aprīkojuma avots/izcelsme?

Kāds ir ēkas (-u) stāvoklis energoefektivitātes ziņā?

Faktisku ilgtspējīgu attīstību var panākt tikai ar **visu iesaistīto pušu** – valdību, uzņēmumu, izglītības iestāžu, iedzīvotāju u.c. – **kopīgiem centieniem**. Tādēļ kopienu izglītības centriem būtu jāapsver šādi aspekti:

- Ir svarīgi **radīt sinerģiju** starp sadarbības tīklojumiem, asociācijām, uzņēmumiem, skolām un visu veidu organizācijām, lai radītu kolektīvu dinamiku virzībā uz ilgtspējību.
- Kopienu izglītības centriem ir jābūt ne tikai citu organizāciju aktivitāšu saņēmējam vai pasīvam dalībniekam, bet arī pašam ir **jāuzsāk dialogs, jānodrošina platforma tikšanās un viedokļu apmaiņai**.
- Partnerība ar dažādām ieinteresētajām personām palīdz **izstrādāt kopīgus projektus, stiprināt individuālos centienus, savstarpēji dalīt izmaksas un resursus** (tādējādi samazinot to patēriņu) un palielināt vietējos resursus (neatkarīgi no tā, vai tās ir zināšanas, cilvēkresursi vai finanšu resursi).
- Sadarbība starp dažādu jomu iestādēm (piemēram, uzņēmumi, augstākās izglītības iestādes, NVO) var radīt **jaunu perspektīvu** ilgtspējības jautājumā.
- Izmantojot partnerību ar citām organizācijām, **mācīšanos var paplašināt ārpus konkrētās mācību iestādes**.
- Uz nākotni vērstiem kopienu izglītības centriem mērķtiecīgi nepieciešams analizēt savas **kopienas vajadzības un intereses**, lai varētu piedāvāt atbilstošus pakalpojumus.
- Nozīmīgs ieguldījums vides izglītības un ilgtspējas veicināšanā ir **starptautiska sadarbība un līdzdalība starptautiskos projektos**, piemēram, Erasmus + projektos, kur viena no prioritātēm ir vide un cīņa pret klimata pārmaiņām.

Izskatāmie jautājumi (Aegerter, Menz, 2020):

Kuras organizācijas jūsu reģionā aktīvi darbojas izglītības ilgtspējīgai attīstībai vai ilgtspējas jomā?

Vai jūsu reģionā ir sadarbība un tīklošanās sanāksmes izglītības ilgtspējīgai attīstībai vai ilgtspējas jomā?

Vai ir vēl citi izglītības centri, kas jau īsteno izglītību ilgtspējīgai attīstībai vai ilgtspējas koncepcijas?

Šajā sadaļā sniegti izglītības aktivitāšu piemēri par ilgtspējības tēmu, ko apkopojusi ILCES komandas dalībnieki no Latvijas, Horvātijas, Īrijas, Itālijas un Vācijas.

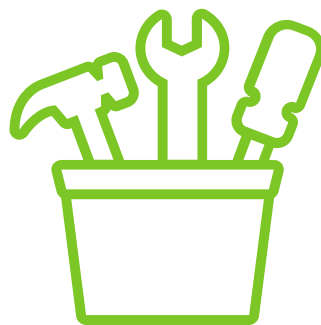
Katras labās prakses piemēra aprakstā jūs atradīsiet informāciju, kurš no ilgtspējas principiem tiek ievērots:

PĀRDOMĀT

ATTEIKTIES

LABOT

SAMAZINĀT

**ATKĀRTOTI
IZMANTOT**

PĀRSTRĀDĀT

Ekskursija atkritumu poligonā "Getliņi"

Aktivitātes veids	Bezmaksas izglītojošā ekskursija, kuru ik dienu apmeklē skolas, bērnudārzi, uzņēmumi, draugu grupas un ārvalstu viesi.
Atrašanās vieta	Latvija
Organizācija	Atkritumu poligons "Getliņi"
Ilgums	1h ekskursija, jebkurā laikā.
Aplūkotie ilgtspējas principi	☒ Pārdomāt ☐ Atteikties ☒ Samazināt ☒ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☒ Pārstrādāt ☐ Cits:
Aktivitātes apraksts	<p>Izglītojošās ekskursijas mērķis ir gūt priekšstatu par atkritumu poligona darbu, enerģijas ražošanu, atkritumu pārstrādi un apkārtējās vides aizsardzību. Ekskursiju laikā apmeklētājus iepazīstina ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Atšķirībām starp atkritumu poligonu un izgāztuvi; -Atkritumu šķirošanu poligonā un ikdienā; -Bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādi; -Atkritumu noglabāšanas šūnas uzbūvi, notekūdeņu savākšanu un gāzes iegūšanu poligonā; -Energobloka darbību no gāzes iegūšanas brīža līdz elektrības un siltuma ražošanai; -Moderni aprīkotām siltumnīcām, to tehnoloģijām un inovatīvajiem risinājumiem; -Poligona darbības saistību ar aprites ekonomiku. <p>Ekskursijas ietvaros tiek organizēti grupu darbi un viktorīnas.</p> <p>Kopumā poligonu apmeklē 5500 – 7500 cilvēki gadā.</p>
Papildu informācija	https://www.getlini.lv/vides-izglitiba/

Iniciatīva "Tīri. Labi. Pilsēta bez atkritumiem"

Aktivitātes veids	Iniciatīva, kas informē un izglīto sabiedrību par ilgtspējību un vides izpratni. Veicina bezatkrituma dzīvesveidu Latvijā, izglītojot par to sabiedrību un iesaistot pārmaiņu procesā arī pašvaldības.
Atrašanās vieta	Latvija, Cēsis
Organizācija	NVO "Zaļā brīvība" un Cēsu novada pašvaldība
Ilgums	Notiek
Aplūkotie ilgtspējas principi	☒ Pārdomāt ☒ Atteikties ☒ Samazināt ☒ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☒ Pārstrādāt ☐ Cits:
Aktivitātes apraksts	<p>Iniciatīvas mērķis ir informēt un izglītēt pilsētas iedzīvotājus, uzņēmējus, organizācijas par iespējam pārdomāti un jēgpilni izmantot pieejamos resursus, samazināt radīto atkritumu daudzumu un veicināt atkritumu šķirošanu pārstrādei, kā arī iepazīstināt dažādu aktivitāšu mērķauditorijas ar zaļajām alternatīvām un bezatkritumu dzīvesveida pieeju.</p> <p>Cēsis ir pirmā pilsēta Latvijā, kas šīs iniciatīvas ietvaros apņemas ieviest bezatkritumu dzīvesveida pamatprincipus, sākot ar mazām pārmaiņām – samazināt resursu patēriņu, izmantot atkārtoti produktus un izejvielas, kā arī šķirot pārstrādei noderīgos izejmateriālus vai izmantot tos citos veidos.</p> <p><u>Projekta ietvaros pašvaldība apņēmas:</u></p> <p>-Attīstīt pilsētas infrastruktūru un pakalpojumus tā, lai iedzīvotāji un viesi varētu samazināt atkritumu apjomu.</p>

	<p>-Īstenot pārmaiņas pašvaldībā un tās iestādēs, ieviešot bezatkritumu dzīvesveida pamatprincipus.</p> <p>-Atbalstīt iedzīvotāju prakses, kopienu iniciatīvas un veicināt pieredzes apmaiņu.</p> <p><u>Tirgotāji un organizācijas apņemmas:</u></p> <p>-Piedāvāt tirdzniecībai produktus, kuriem to dzīves cikla laikā ir samazināta ietekme uz vidi, un samazināt atkritumu apjomu savā darbībā.</p> <p>-Informēt patērētājus par videi un cilvēkiem draudzīgu dzīvesveidu un atbalstīt iniciatīvas, kas popularizē dzīvesveidu bez atkritumiem.</p> <p>-Dalīties pieredzē ar citiem uzņēmējiem un plašāku sabiedrību bezatkritumu uzņēmējdarbības īstenošanā.</p> <p><u>Cēsu iedzīvotāji un viesi apņemmas:</u></p> <p>-Samazināt atkritumu apjomu, dodot priekšroku beziepakojuama produktiem.</p> <p>-Jaunas lietas iegādāties tikai tad, kad tas tiešām ir nepieciešams, labot priekšmetus, kad tas iespējams, vai atdot kādam, kuram tie varētu noderēt.</p> <p>-Samazināt pārtikas atkritumus, pārdomāti iegādājoties produktus, pareizi uzglabājot tos un gatavojot maltītes tā, lai ēdienu nevajadzētu izmest.</p> <p>-Šķirot atkritumus un aicināt to darīt apkārtējos.</p>
<p>Papildu informācija</p>	<p>https://www.zalabriviba.lv/tirilabi/</p>

Ilgospējīgas attīstības svētki

Aktivitātes veids	Vairāku dienu pasākums, kurā vairo izpratni par ilgtspējīgu attīstību un veicina ilgtspējas kultūru.
Atrašanās vieta	Itālija
Organizācija	Itālijas Ilgtspējīgas attīstības alianse (<i>l' Alleanza Italiana per lo Sviluppo Sostenibile, ASviS</i>)
Ilgums	Katru gadu 17 dienas
Aplūkotie ilgtspējas principi	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Pārdomāt ☒ Atteikties ☒ Samazināt ☒ Atkārtoti izmantot ☒ Labot ☒ Pārstrādāt ☒ Cits: 17 Ilgtspējīgas attīstības mērķi
Aktivitātes apraksts	<p>Festivāls notiek visā valstī 17 dienas (atkarībā no ilgtspējīgas attīstības mērķu skaita), lai iesaistītu un palielinātu iedzīvotāju informētību par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. Festivāla laikā notiek konferences, semināri, darbsemināri, izstādes, šovi, sporta pasākumi, grāmatu prezentācijas, dokumentālās filmas un daudz kas cits. Pasākums tiek rīkots, visiem sadarbojoties: individuālus pasākumus var organizēt ikviens, kas vēlas dot ieguldījumu Itālijas un pasaules virzībā uz ilgtspējīgu attīstību.</p> <p>Festivāla mērķis ir izplatīt ilgtspējas kultūru, padarīt ilgtspējīgu attīstību redzamu, pievērst valsts un vietējā mēroga uzmanību problēmām un iespējām, kas saistītas ar ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu. Galvenie festivāla mērķi ir:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • nodrošināt, ka ilgtspējīga attīstība tās dažādajās dimensijās (gan cīņā pret nabadzību, gan saistībā ar inovāciju, gan kvalitatīvu izglītību vai vides aizsardzībā) kļūst par visu iedzīvotāju kopīgu redzējumu; • veicināt pārmaiņas kultūrā, kā arī individuālajā un kolektīvajā uzvedībā; • dot pilsoņiem iespēju ietekmēt valsts vadību, lai ievērotu saistības pret ANO; • paust savu viedokli iedzīvotājiem, uzņēmumiem, vietējām pārvaldes iestādēm un pilsoniskajai sabiedrībai, lai veicinātu dialogu, salīdzināšanu un labās prakses apmaiņu par programmas 2030. gadam jautājumiem, lai radītu jaunas idejas un risinājumus valsts ilgtspējai.
Papildu informācija	https://2022.festivalsvilupposostenibile.it/en/english/

Seminārs par izglītojošu un atbildīgu tūrismu

Aktivitātes veids	Seminārs
Atrašanās vieta	Palermo, Itālija
Organizācija	Palma Nana
Ilgums	Katru mēnesi
Aplūkotie ilgtspējas principi	☐ Pārdomāt ☐ Atteikties ☐ Samazināt ☐ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☐ Pārstrādāt ☒ Cits: 17 Ilgtspējīgas attīstības mērķi
Aktivitātes apraksts	<p><i>“Veicināt tūrismu, kas tiek īstenots saskaņā ar sociālā un ekonomiskā taisnīguma principiem, pilnībā ievērojot vides un kultūras principus. Šāda pieeja akcentē vietējās uzņēmējdarbības centrālo lomu un veicina teritorijas ilgtspējīgā un sociāli atbildīgā tūrisma attīstību” (Turismo Educativo e Responsabile).</i></p> <p>Semināra uzmanības centrā ir padziļināts pētījums par atbildīgā tūrisma ētikas hartu, ko izstrādājusi Itālijas Atbildīgā tūrisma asociācija. Tas atbilst Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam mērķiem un ANO 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem.</p> <p>Apmācības mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nodrošināt īpašas prasmes atbildīga tūrisma jomā; • Nodrošināt instrumentus pētījumu veikšanai par tūrisma galamērķiem, lai izveidotu atbildīgus tūrisma produktus;

	<ul style="list-style-type: none"> • Paskaidrot, kā izveidot tūrisma maršrutus, pilnībā ievērojot kopienas un vides prasības, lai uzlabotu teritoriju izcilību; • Veicināt atbildīgu tūrisma pamatprincipu ievērošanu; • Noteikt izglītības un mācību mērķus atbilstoši izglītojamo vajadzībām un potenciālam; • Izvēlieties izmantojamās mācīšanas metodes (kooperatīvā mācīšanās, vienaudžu apmācība utt.)
Papildu informācija	https://www.educazioneambientale.com/id.php?tid=414

"Pašnodarbinātības AROMĀTS"

Aktivitātes veids	Projekts, teorētiskās un praktiskās nodarbības
Atrašanās vieta	Horvātija (Pula un Slavonski Brod)
Organizācija	Diopter - otvoreno učilište
Ilgums	2013-2014
Aplūkotie ilgtspējas principi	☒ Pārdomāt ☐ Atteikties ☐ Samazināt ☐ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☐ Pārstrādāt ☐ Cits:
Aktivitātes apraksts	<p>Projekta vispārējais mērķis bija izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšana, attīstot efektīvu izglītības un apmācības sistēmu, kas paredzēta izglītojamo pašnodarbinātības apstākļu uzlabošanai. Konkrētais mērķis bija gan bezdarbnieku, gan nodarbināto personu profesionālās pilnveides programmu sagatavošana un īstenošana lauksaimniecības nozarē.</p> <p>Projekta ietvaros notika gan teorētiskās, gan praktiskās nodarbības par aromātisko un ārstniecisko augu audzēšanu un pārstrādi. Projekta dalībniekiem tika organizēts mācību brauciens uz Provansas reģionu Francijā. Apmeklējuma rezultātā sākotnēji izstrādātā mācību programma tika pārskatīta un pielāgota.</p>
Papildu informācija	https://www.youtube.com/watch?v=1_aZvtpePqA https://www.regionalexpress.hr/site/more/diopter-projekt-aroma-samo-zapoljavanja

Ar mums uz "zaļā zara"

Aktivitātes veids	Projekts, mācību aktivitāte
Atrašanās vieta	Horvātija (Umag un Pula)
Organizācija	Pučko otvoreno učilište "Ante Babić" iz Umaga
Ilgums	2015 – 2016
Aplūkotie ilgtspējas principi	☒ Pārdomāt ☐ Atteikties ☒ Samazināt ☒ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☒ Pārstrādāt ☐ Cits:
Aktivitātes apraksts	<p>Projekta mērķis bija veicināt pieaugušo izglītības programmu kvalitātes un atbilstības palielināšanu, lai palielinātu bezdarbnieku nodarbinātību atkritumu apsaimniekošanas nozarē.</p> <p>Projekta mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - palielināt cilvēku nodarbinātību atkritumu apsaimniekošanas nozarē. - darba standartu un profesionālās kvalifikācijas standartu izstrāde produktu (augļu un dārzeņu) un aromātisko augu ekoloģiskajiem ražotājiem, bezdarbniekiem Istrijas un Slavonijas reģionos. <p>Projekta ietvaros tika izstrādāta jauna apmācību programma "Atkritumu šķirošana un pārstrāde", kurā piedalījās 30 bezdarbnieku ar pamatskolas izglītību no Istrijas reģiona.</p>
Papildu informācija	https://uciliste-umag.hr/hr/eu-projekti/projekti/s-nama-na-zelenu-granu https://www.zelena-istra.hr/hr/articles/novosti/533/s-nama-na-zelenu-granu/

“Izglītojošs atvaļinājums: Mežs – klimata glābējs”

Aktivitātes veids	Izglītojošs atvaļinājums
Atrašanās vieta	Langenhāgena, Vācija
Organizācija	Pieaugušo izglītības centrs “Langenhagen”
Ilgums	2020, 5 dienas
Aplūkotie ilgtspējas principi	☐ Pārdomāt ☐ Atteikties ☐ Samazināt ☐ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☐ Pārstrādāt ☒ Cits: izpratnes veicināšana par meža lomu cīņā pret klimata pārmaiņām
Aktivitātes apraksts	<p>Piecu dienu “izglītojošā atvaļinājumā” (no pirmdienas līdz piektdienai) dalībnieki noskaidroja, kāpēc mežam ir tieša ietekme uz klimatu un kā tie ietekmē viens otru. Dalībnieki piedalījās lekcijās par klimatu, ekspertu sarunās, ekskursijās un eksperimentos, kā arī atklāja jaunu informāciju par meža floru un faunu un mežu kā dziedniecības un veselīga uztura avotu.</p> <p>Nodarbībās tika risinātas meža un tā iedzīvotāju (gan cilvēku, gan dzīvnieku) problēmas. Konkrēti, tika izskatīti šādi būtiski jautājumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kas ir mežs? Kā mežs darbojas? • Kā mežs veicina klimata un sugu aizsardzību?

	<ul style="list-style-type: none"> • Pasaules meži. Ko klimata pārmaiņas dara meža dzīvotnē? • Kā meža kopiena (flora, fauna) pielāgojas vai tiek adaptēta? • Kā mežs ietekmē cilvēkus? • Vai mežs var palēnināt klimata pārmaiņas?
Papildu informācija	-

Godīgās tirdzniecības nakts

Aktivitātes veids	Izpratnes veicināšanas pasākums
Atrašanās vieta	Ķelne, Vācija
Organizācija	Steuerungsgruppe Fairtrade Town Köln KölnAgenda e. V., VHS Köln Allerweltshaus Köln e. V. Fairtrade Deutschland e. V. ökoRAUSCH Festival ConAction e. V. un citi
Ilgums	Katru gadu
Aplūkotie ilgtspējas principi	☒ Pārdomāt ☐ Atteikties ☐ Samazināt ☐ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☐ Pārstrādāt ☒ Cits: izpratnes veicināšana par godīgu tirdzniecību
Aktivitātes apraksts	<p>“Godīgās tirdzniecības nakts” ir ikgadējs pasākums, ko rīko Ķelnes pilsēta sadarbībā ar Tautas augstskolu, vietējiem uzņēmumiem un NVO.</p> <p>Pasākuma mērķis ir iepazīstināt vietējos iedzīvotājus un organizācijas ar godīgas tirdzniecības aspektiem. Piemēram, caurspīdīgas piegādes ķēdes, atbalsts mazajiem lauksaimniekiem. Pasākumā ir iekļautas lekcijas un diskusijas, kur iepazīstina ar godīgas tirdzniecības produktiem un iniciatīvām. Dalībnieki var nogaršot eko produktus. 2022. gadā Tautas augstskolas (VHS) stends Ķelnē tika pārvērstas par modes skrejceļu, kur Ķelnes pilsētas domes darbinieki demonstrēja eko darba apģērbu.</p>
Papildu informācija	https://koelnagenda.de/fair-trade-night-2022/

Dublīnas Sakopšanas talka

Aktivitātes veids	Pasākumu kampaņa
Atrašanās vieta	Dublīna, Īrija
Organizācija	Fingal lauku padome
Ilgums	Katru gadu, 1 dienu
Aplūkotie ilgtspējas principi	☐ Pārdomāt ☐ Atteikties ☐ Samazināt ☐ Atkārtoti izmantot ☐ Labot ☒ Pārstrādāt ☐ Cits:
Aktivitātes apraksts	<p>Ikgadējs pasākums, kura ietvaros tiek mobilizētas grupas un indivīdi ar kopīgu mērķi – uzlabot Dublīnas apkārtni.</p> <p>Dublīnas četras vietējās organizācijas, kā arī, valsts programma “Pavasaris ir tīrs”, “Vietējās pārvaldes ūdeņi”, “Ūdensceļi Īrijā”, “Dublīnas pilsētas kanāli”, “Dodder Action”, iedzīvotāji, brīvprātīgie un kopienas grupas, kas nodarbojas ar reģiona sakopšanu.</p> <p>Dalībnieki, kas reģistrēti tīmekļa vietnē, saņem komplektu, kas palīdz veikt sakopšanu.</p>
Papildu informācija	www.dublincommunitycleanup.ie

Zaļā nedēļa 2022

Aktivitātes veids	Izpratnes veidošanas kampaņa
Atrašanās vieta	Dublina, Īrija
Organizācija	Dublinas Tehnoloģijas universitāte
Ilgums	Katru gadu, 1 nedēļu
Aplūkotie ilgtspējas principi	☒ Pārdomāt ☐ Atteikties ☐ Samazināt ☒ Atkārtoti izmantot ☒ Labot ☐ Pārstrādāt ☐ Cits:
Aktivitātes apraksts	<p>Īrijas Tehnoloģijas universitātes pasākums, lai debatētu par idejām vides ilgtspējīgai attīstībai un demonstrētu dzīvo laboratoriju. Tiek piedāvāts plašs pasākumu, aktivitāšu un iespēju klāsts. Šāda nedēļa Dublinā iedvesmo studentus un ieinteresētās personas domāt par zaļo dzīvesveidu.</p>
Papildu informācija	https://www.tudublin.ie/explore/news/green-week-2023.html

LATVIJA

Tiesiskais regulējums attiecībā uz ilgtspējību un vides izpratni:

- ANO Ģenerālajā asamblejā 2015. gadā pieņemtā rezolūcija: *Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam*, kas nosaka 17 ilgtspējas attīstības mērķus, tostarp, 4. mērķis “Nodrošināt iekļaujošu un taisnīgu kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas visiem”.
- Globālā rīcības programma par izglītību ilgtspējīgai attīstībai.
- Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģija.
- ES stratēģija Baltijas jūras reģionam nosaka četrus uzdevumus, no kuriem viens ir veicināt vides ilgtspējību.
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam definē ilgtspēju kā vienu no valsts attīstības pamatprincipiem.
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. -2027. gadam.

Stratēģiskie dokumenti par ilgtspēju pieaugušo izglītībā:

- Pieaugušo izglītības politiku Latvijā nosaka “*Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija Latvija 2030*”, “*Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027.*” un “*Izglītības un prasmju attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027*”, kuros ņemti vērā Eiropas Savienības attīstības virzieni un prioritātes tai skaitā ilgtspējība un vides izpratne.

Sadarbības tīkli, kas veicina izglītību ilgtspējīgai attīstībai un vides izpratni:

- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar citām valsts pārvaldes institūcijām, starptautiskajām organizācijām, kā arī akadēmisko sektoru un nevalstiskajām organizācijām veicina vides izpratni un izglītību ilgtspējīgai attīstībai.

- Savu pienesumu ilgtspējības un vides izpratnes veicināšanā pieaugušo izglītībā Latvijā nodrošina ne vien formālās un neformālās izglītības iestādes, bet arī NVO, valsts iestādes, muzeji, citas organizācijas un uzņēmumi.
- Nozīmīgu ieguldījumu vides izglītības un ilgtspējas veicināšanā sniedz starptautiska sadarbība un dalība starptautiskos projektos, piemēram, Erasmus +.

Ilgtpējas pieejas/prakses pieaugušo izglītības iestādēs:

- Latvijas stratēģiskajos un politikas dokumentos šobrīd ir iekļautas atsauces uz vides izglītību un izglītību ilgtspējīgai attīstībai, bet nav atsevišķi izdalīti noteikumi, kā jādarbojas pieaugušo izglītības centriem.

Mācību piedāvājums pieaugušo izglītotājiem par ilgtspējības jautājumiem:

- Latvijā ir pieejami semināri un kursi pedagogiem par ilgtspējas tēmām, kurus organizē augstskolas, asociācijas, pieaugušo izglītības centri, muzeji, organizācijas un bibliotēkas.
- Kā labs palīgs pedagogiem ir praktisks ceļvedis *“Izglītība pārmaiņām: Ilgtspējīgas attīstības mācīšanas un mācīšanās rokasgrāmata”*, kas domāta, lai mācītu un mācītos ilgtspējīgai attīstībai.

Starppaaudžu izglītība pieaugušo izglītības iestādēs:

- Starppaaudžu izglītība ir svarīga pieaugušo izglītības sastāvdaļa Latvijā.
- Latvijā dažādu projektu ietvaros tiek izmantots starppaaudžu mācīšanās modelis. Piemēram, projekta DIAL vadošais partneris biedrība *“Project Net”* sadarbībā ar Zemgales reģiona kompetenču attīstības centru organizēja starppaaudžu digitālo prasmju apmācības, kuru ietvaros jaunieši palīdzēja mācīties senioriem.
- Pieaugušo mācību centros bieži mācās kopā cilvēki ar lielu vecuma amplitūdu. Lielākoties starppaaudžu mācīšanās ir sastopamaursos, semināros un dažādos starptautiskos projektos, kas veicina jauniešu un senioru sociālo un digitālo iekļaušanu, kopības sajūtu, paaudžu savstarpējo dialogu un sapratni.

ITĀLIJA

Tiesiskais regulējums attiecībā uz ilgtspējību un vides izpratni::

- Vides konsolidētais akts (*Norme in materia ambientale jeb Codice dell' Ambiente*) attiecas uz 6 jomām: Vispārīgie vides principi un ietekmes uz vides novērtējumu, integrēta piesārņojuma novēršana un kontrole, ūdens resursu apsaimniekošana un augsnes aizsardzība, atkritumu un iepakojuma apsaimniekošana, piesārņoto vietu sanācija, gaisa aizsardzība un emisijas gaisā, kaitējums videi.

Stratēģiskie dokumenti par ilgtspēju pieaugušo izglītībā:

- Valsts stratēģija ilgtspējīgai attīstībai ir koordinācijas instruments, lai Itālijā īstenotu ANO 2030. gada programmu. Dokuments attiecas uz sešām jomām (cilvēks, planēta, miers, labklājība, sadarbība un ilgtspējība).
- Nacionālā stratēģija par globālo pilsonisko izglītību ir būtisks instruments, lai nodrošinātu dialogu starp iestādēm, pilsonisko sabiedrību, skolām, plašsaziņas līdzekļiem, darba un uzņēmējdarbības vidi, kas nodarbojas ar tādām tēmām kā pilsonība, miers, ilgtspēja, vienlīdzība, cilvēktiesības un daudzveidība.
- 2015. gadā pieņemtais Valsts vides izglītības plāns cenšas izplatīt informāciju, rīkot apmācības un izveidot vides izglītības programmas visā valstī.
- Tika parakstīts sadarbības līgums par vides un ilgtspējības izglītību, lai atbalstītu nacionālās INFEA sistēmas (informācijas, apmācības un vides izglītības) atjaunošanas procesu, izmantojot saskaņotu rīcības plānu.

Sadarbības tīkli, kas veicina izglītību ilgtspējīgai attīstībai un vides izpratni:

- Itālijas Ilgtspējīgas attīstības alianses (ASviS) mērķis ir palielināt Itālijas sabiedrības, ekonomikas ieinteresēto personu un institūciju izpratni par ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam nozīmi, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus.

- Universitāšu tīkls ilgtspējīgai attīstībai izplata ilgtspējības kultūru gan universitātēs, gan ārpus tām (pilsētu, reģionālā, valsts, starptautiskā līmenī).
- Zaļās pilsētas tīkls ir iniciatīva, ko veicina Ilgtspējīgas attīstības fonds, lai attīstītu darbības un pasākumus, lai aktivizētu un atbalstītu Itālijas pilsētu lielāku apņemšanos uzlabot ekoloģisko kvalitāti, klimata pārmaiņu mazināšanu, augsnes taupīšanu un resursu efektīvu izmantošanu.
- Ilgtspējīgas attīstības foruma uzdevums ir nodrošināt pilsoniskās sabiedrības aktīvu iesaistīšanos valsts ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošanā.

Ilgtspējas pieejas/prakses pieaugušo izglītības iestādēs:

- Ilgtspējības principi ir iestrādāti izglītības iestāžu izglītības programmās, vadībā, mācīšanās un darba vidē.
- Pieaugušo izglītības iestādes aktīvi izmanto neformālās izglītības metodiku, tai skaitā kooperatīvā mācīšanās un mācīšanās darot.

Mācību piedāvājums pieaugušo izglītotājiem par ilgtspējības jautājumiem:

- Itālijā kopumā un īpaši pedagoģiskajā sfērā ir paveikts daudz darba, lai veidotu ilgtspējības kultūru un veicinātu izglītību tās īstenošanai:
  - ✓ 120 minūšu e-mācību kurss par 2030. gada programmu un Ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Kurss ir paredzēts, kā atbalsts skolotāju izglītošanas nacionālajam plānam, akcentējot globālās pilsonības kompetenču attīstību.
  - ✓ Tika izveidotas trīs maģistra programmas: maģistra grāds “*Ilgtspējīgas attīstības mērķi vadībā*”, Boloņas Universitātē maģistra grāds žurnālistikā ar ilgtspējīgas attīstības specializāciju un globālās ekonomikas un sociālozinātņu maģistra grāds Venēcijas Universitātē “*Ca' Foscari*”.
- Kopumā nav vienotas pieejas vai centralizētas programmas, lai mācītu pieaugušo izglītotājus par ilgtspējības jautājumiem. Izglītotāju kvalifikācijas paaugstināšana ilgtspējīgas attīstības jautājumos ir izglītības iestāžu un mācībspēku atbildība.

Starppaaudžu izglītība pieaugušo izglītības iestādēs:

- Starppaaudžu mācības notiek pieaugušo izglītības iestādēs, bet galvenokārt asociācijās un NVO un neliela mēroga projektos. Dažas no tām pievēršas ilgtspējības un vides izpratnes jautājumiem, veicot darbības uz vietas. Piemēram, pansionātā *La Casa Sabate* notiek radošās darbnīcas, kuru mērķis ir vides izglītība. Vecāki cilvēki un bērni rada priekšmetus, izmantojot otrreizējās pārstrādes paņēmienus.

HORVĀTIJA

Tiesiskais regulējums attiecībā uz ilgtspējību un vides izpratni:

- Vides aizsardzības likums nosaka vides aizsardzības principus ilgtspējīgas attīstības ietvaros, vides aizsardzības subjektus, ilgtspējīgas attīstības un vides aizsardzības dokumentus u.c.

Stratēģiskie dokumenti par ilgtspēju pieaugušo izglītībā:

- Ekonomikas un ilgtspējīgas attīstības ministrijas izdotā koncepcija *“Par izglītību ilgtspējīgai attīstībai”* nosaka:
  - ✓ nodrošināt, ka politiskais, normatīvais un darbības regulējums atbalsta izglītību ilgtspējīgai attīstībai,
  - ✓ veicināt ilgtspējīgu attīstību, izmantojot formālu, neformālu un ikdienas mācīšanos,
  - ✓ nodrošināt skolotājus ar pieredzi, lai mācību procesā iekļautu ilgtspējīgas attīstības jautājumus,
  - ✓ nodrošināt piekļuvi atbilstošiem instrumentiem un materiāliem ilgtspējīgai attīstībai izglītībā.
- Saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības rīcības plānu izglītība ilgtspējīgai attīstībai būtu jāīsteno trīs līmeņos: a) izglītība mācību iestādēs, b) ārpus ierastajām izglītības iestādēm, piemēram, ar NVO c) izmantojot plašsaziņas līdzekļus (laikrakstus, televīziju, radio), lai izglītība ilgtspējīgai attīstībai būtu neatņemama ikdienas dzīves sastāvdaļa.

Sadarbības tīkli, kas veicina izglītību ilgtspējīgai attīstībai un vides izpratni:

- Nav oficiālu sadarbības tīklu, kas veicinātu ilgtspēju pieaugušo izglītībā.
- Ilgtspēju un vides aizsardzību veicina atsevišķi dalībnieki, piemēram, *Zelena Istra, Sunce, Suma, Studium universitāte, Atvērtā universitāte Libar, Atvērtā universitāte Čakovec, Pieaugušo izglītības iestāde Dante u.c.*
- Sadarbība tiek īstenota, izmantojot tādas ES programmas kā Erasmus +.

Ilgtspējas pieejas/prakses pieaugušo izglītības iestādēs:

- Pieaugušo izglītības iestādes savā ikdienas darbībā izmanto ilgtspējības principus, piemēram: dokumentu koplietošanu/nosūtīšanu elektroniski, nevis drukāšanu; papīra darba plūsmas samazināšanu; abpusēju un melnbaltu drukāšanu; digitālo arhivēšanu; tiešsaistes vai kombinētās mācības.
- Tiek īstenotas tematiskas programmas, kas vērstas uz ilgtspējību, piemēram: apmācība sezonas un reģiona ēdienu gatavošanā, kas ietver mācīšanos par vietējiem, ilgtspējīgiem pārtikas avotiem, pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu un pārtikas sistēmas ekoloģiskās ietekmes izprašanu.
- Tādas tēmas kā *“Iepazīšanās ar precēm”* aptver materiālu apguvi un to ietekmi uz vidi, ilgtspējīgu ražošanu un apģērbu ražošanu. Notiek kulinārijas kursi, kur dalībnieki gatavo ēdienus bezpajumtniekiem un bērniem no bērnu nama.
- Lai veicinātu ilgtspēju, pieaugušo izglītības iestādes sadarbojas arī ar vietējām kopienām. Tas ietver sadarbību ar vietējiem lauksaimniekiem vai pārtikas ražotājiem, kuri izmanto ilgtspējīgas lauksaimniecības metodes. Tiek organizēti apmeklējumi vietējos ilgtspējīgos uzņēmumos, rīkoti semināri par otrreizējo pārstrādi un materiālu atkārtotu izmantošanu.
- Tiek rīkotas arī paneļdiskusijas par tādām tēmām kā klimata pārmaiņas, izpratne par vidi, kā arī praktiskas darbnīcas, piemēram, dabiskās kosmētikas gatavošana.

Pieaugušo pedagogu apmācību piedāvājums par ilgtspējības jautājumiem:

- Pedagogus, kas strādā ar pieaugušajiem apmāca par ilgtspējības jautājumiem, izmantojot dažādus seminārus, profesionālo pilnveidi, konferences un apaļos galdus.

Starppaudžu izglītība pieaugušo izglītības iestādēs:

- Pieaugušo izglītības iestāžu pasākumos ir vērojama starppaudžu mācīšanās.
- Mūžizglītības nedēļas laikā cilvēki no visām vecuma grupām tiek aicināti piedalīties pasākumos par ilgtspējības tēmu.

VĀCIJA

Tiesiskais regulējums attiecībā uz ilgtspējību un vides izpratni::

- Nacionālajā rīcības plānā, lai īstenotu Pasaules rīcības programmu ilgtspējīgai attīstībai (2015 –2019), bija iekļauti 130 mērķu un 349 konkrēti ieteikumi, kuriem bija jānodrošina, ka izglītība ilgtspējīgai attīstībai ir strukturāli nostiprināta Vācijas izglītībā visos līmeņos un katrā nozarē.
- UNESCO programmā *“Izglītība ilgtspējīgai attīstībai. Ceļā uz ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu”* uzsvēta Izglītības ilgtspējīgai attīstībai loma globālās ilgtspējas programmas īstenošanā.
- Vācijas Ilgtspējas stratēģija paredz izglītības ilgtspējīgai attīstībai veicināšanu un turpmāku attīstību gan valsts, gan starptautiskā līmenī.

Stratēģiskie dokumenti par ilgtspēju pieaugušo izglītībā:

Valsts līmenī nav vienota juridiska dokumenta, kas risinātu jautājumu par ilgtspēju pieaugušo izglītībā (ko var izskaidrot ar Vācijas valsts federālo raksturu un atsevišķu federālo zemju augsto autonomijas līmeni).

- Nacionālā rīcības plāna (2017) nodaļa *“Izglītība ilgtspējīgai attīstībai, kā izglītības vides sastāvdaļa”*.
- Vācijas Pieaugušo izglītības asociācija, vadošā organizācija, kas apvieno vairāk nekā 900 Tautas augstskolas (*Volkshochschulen*) Vācijā, publicēja vadlīnijas *“Izglītība ilgtspējīgai attīstībai pieaugušo izglītības centros”* (*Handreichung “Bildung für nachhaltige Entwicklung an Volkshochschulen”*, 2019). Šajā dokumentā izglītība ilgtspējīgai attīstībai tiek uzskatīta par visas iestādes pieejas neatņemamu sastāvdaļu.
- Sabiedriskā apvienība *“Verein Niedersächsischer Bildungsinitiativen e.V.”* publicēja dokumentu *“Ilgtspējība kā transversāla izglītības misija pieaugušo izglītībā”* (*Nachhaltigkeit als ganzheitlicher Bildungsauftrag für die Erwachsenenbildung. EIN Wegweiser*). Dokumentā uzskaitīti četri ilgtspējīgas attīstības elementi izglītības iestādēs: telpu uzturēšana, pārmaiņu izglītības vadība, pasākumu vadība un organizācijas attīstība.

Sadarbības tīkli, kas veicina izglītību ilgtspējīgai attīstībai un vides izpratni:

- Lai atbalstītu Pasaules rīcības programmas īstenošanu, Vācijas Federālā Izglītības un zinātnes ministrija izveidoja Nacionālo platformu kā galveno koordinējošo institūciju. Nacionālā platforma apvieno aptuveni 40 augsta līmeņa pārstāvjus no dažādām nozarēm: politikas, rūpniecības, zinātnes un sabiedrības, kuri darbojas kā izglītības ilgtspējīgai attīstībai vēstneši savās iestādēs. Nacionālā platforma sadarbojas ar ekspertu forumiem un partneriem.
- Bavārijā 2022. gadā tika izveidota rīcības koalīcija “*Pakt für BNE*” (“*IIA pakts*”). Tā ir biedrība, kas šobrīd apvieno 57 pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas atzīst izglītību ilgtspējīgai attīstībai par vadošo principu visās jomās, sākot no pirmsskolas izglītības līdz pieaugušajiem.

Ilgspējas pieejas/prakses pieaugušo izglītības iestādēs:

Ir diezgan maz datu par ilgtspējības un vides izpratnes veidošanu pieaugušo izglītības iestāžu praksē Vācijā. Tautas augstskolas *Volkshochschulen* piemērs ļauj izdarīt šādus secinājumus:

- Pakāpe, kādā *Volkshochschulen* savā ikdienas darbībā un apmācību piedāvājumā iekļauj ilgtspēju, ir ļoti atšķirīga atkarībā no konkrētās iestādes.
- Divas galvenās jomas, kurās tiek ieviesta ilgtspēja, ir: a) ikdienas darbība (iekārtu atjaunošana, aprīkojuma iegāde un izmantošana, resursu ekonomisks izmantojums) un b) apmācību piedāvājumā/pasākumos.
- Aktivitātes, kas saistītas ar ilgtspēju un “*zaļo*” dzīvošanu, visbiežāk tiek nodrošinātas programmā “*Politika/Sabiedrība/Vide*”. Tomēr ar ilgtspējību saistītus kursus var īstenot arī citās programmās, piemēram, programmā “*Veselība*” tiek piedāvāts kurss “*Ilgspējība ēdienu gatavošanā*”.
- Tēmu klāsts dažādās pieaugušo izglītības iestādēs ir atšķirīgs: augsne, kā ekosistēmas sastāvdaļa (ekskursija); klimatamdraudzīga ēdiena gatavošana, ilgtspējīgs uzturs, vegāniska gatavošana, pārtikas dalīšana; Eko un Bio marķējumu lasīšana; zaļmaldināšana pārtikas rūpniecībā; lēnā mode; enerģijas taupīšana, saules enerģija; dzimums un globālā sasilšana; klimatam neitrāla sabiedrība; enerģijas patēriņš mājāsaimniecībā (pareizo apkures veidu izvēle, enerģijas taupīšana); plastmasas izmantošanas samazināšana; ilgtspēja viesnīcu, restorānu un kafejnīcu ēdināšanas nozarēs.

Mācību piedāvājums pieaugušo izglītotājiem par ilgtspējības jautājumiem:

- Pieaugušo pedagogu informētība par ilgtspējības jautājumiem ir ļoti atšķirīga.
- Tautas augstskolas *Volkshochschulen* izpratne par ilgtspējību nepārtraukti pieaug: Vācijas Pieaugušo izglītības asociācija piedāvā īstermiņa padziļinātas apmācības “*Vairāk ilgtspējības manā kursā. Praktiskā darbnīca visu nozaru treneriem*” (“*Mehr Nachhaltigkeit in meinem Kurs! Praxisworkshop für Dozent*innen aller Fachbereiche*”).
- 2021. gadā Vācijas Pieaugušo izglītības asociācija prezentēja aplikāciju “*Pilsēta/valsts/datu plūsma*”, kuras mērķis ir dot iespēju cilvēkiem patstāvīgi un droši apstrādāt datus. Aplikācija papildināta ar moduļu instrumentu komplektu ar papildu mācību materiāliem; 7. modulis veltīts ilgtspējas tēmai.
- Publikācijā “*Praktiskais rīku komplekts digitālai ilgtspējai: Modulāra rokasgrāmata pasniedzējiem Volkshochschulen un citās pieaugušo izglītības jomās*” (“*Praxisboxen nachhaltig digital: Modulare Handreichung für Dozent:innen in der VHS und anderen Bereichen der Erwachsenenbildung*”) attiecas uz digitālās ilgtspējības tēmu pieaugušo izglītībā.

Starppaaudžu izglītība pieaugušo izglītības iestādēs:

- Starppaaudžu mācīšanos parasti neizceļ kā atsevišķu pieaugušo izglītības iestāžu darbības virzienu.
- Tautas augstskolas (*Volkshochschulen*) savā darbībā ievēro principu “*Izglītība visiem*”, piedāvājot savas apmācību programmas gan jauniešiem (sākot no 18 gadu vecuma), gan senioriem.

ĪRIJA

Tiesiskais regulējums attiecībā uz ilgtspējību un vides izpratni:

- Vides aizsardzības aģentūra ir publicējusi “*Mūsu ilgtspējīgā nākotne: Īrijas vīzija. Īrijas ilgtspējīgas attīstības ietvars*”, kas ietver virkni pasākumu, lai risinātu galvenās problēmas un prioritātes, kas atbalstīs ilgtspējīgas attīstības programmas īstenošanu. Tas ir arī ceļvedis uzņēmumiem un privātpersonām, kā pievērsties ilgtspējības un vides jautājumiem.
- Nacionālā plāna ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanā 2022. –2024. mērķis ir IAM sistēmu ieviest valsts pārvaldes darbā, atbalstīt pašvaldības IAM piemērošanai vietējai situācijai, veidot plašas partnerības IAM sasniegšanai, ieviest principu “*nevienu neatstājot aiz muguras*” Īrijas programmas 2030. gadam īstenošanā.
- Ilgtspējīgas attīstības mērķu politikas plāns uzlabo ieinteresēto personu spēju sekot tam, kā Īrija īsteno konkrētus IAM un saistītos mērķus.

Stratēģiskie dokumenti par ilgtspēju pieaugušo izglītībā:

- Īrija līdz 2030. gadam īsteno ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu, kas nozīmē, ka Izglītības ministrija ir pieņēmusi vairākus dokumentus, kas veicina ilgtspēju izglītībā.
- Ir astoņas prioritārās darbības jomas, lai ieviestu izglītības ilgtspējīgai attīstībai programmu Īrijā: vadība un koordinācija; datu vākšana un bāzes novērtēšana; mācību programmas pirmsskolas, sākumskolas un vidusskolas līmenī; profesionālā pilnveide; tālākizglītība un apmācība; augstākā izglītība un pētniecība; jauniešu līdzdalības veicināšana; ilgtspējība praksē (Vairāk informācijas [šeit](#)).
- Pieaugušo izglītība ir minēta kā viena no prioritārajām jomām izglītības ilgtspējīgai attīstībai plānā līdz 2030. gadam.

Sadarbības tīkli, kas veicina izglītību ilgtspējīgai attīstībai un vides izpratni:

- Ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) Nacionālais ieinteresēto personu forums tika izveidots, lai sniegtu informāciju par turpmāko valsts IAM ietvara attīstību. Tas notiek divas reizes gadā, aicinot dalībniekus un ieinteresētās personas dalīties pieredzē, kā politika tiek īstenota praksē.
- Īrijas Vides sadarbības tīkls darbojas individuāli un kopīgi, lai aizsargātu un uzlabotu vidi, kā arī, lai aktualizētu vides jautājumu nozīmi Īrijā un starptautiskā mērogā.
- Piecas pilsētas Īrijā (*Limerika, Korka, Belfāsta, Derī-Strabane un Dublina*) ir Īrijas Izglītības pilsētu tīkla dalībnieces, kas ietilpst UNESCO Globālajā Izglītības pilsētu tīklā. Ilgtspēja ir mūžizglītības darba kārtībā visās pilsētās, ieviešot IAM plānu 2030. gadam.

Ilgtspējas pieejas/prakse pieaugušo izglītības iestādēs:

- Ir vairākas NVO un organizācijas, kas veicina ilgtspējas un vides izpratni iedzīvotājiem, piedāvājot kursus un citus izglītojošus pasākumus.
- Izglītības programmu piemērs Īrijā ir Sūzanas Adamsas vadītā programma “*Izglītība ilgtspējai*”, kas piedāvā mācības gan jauniešiem skolās, gan pieaugušajiem (īpaši skolotājiem): <https://educationforsustainability.ie>.
- Mācības uzņēmējiem piedāvā arī Īrijas valdība. Mācību kursa nosaukums ir “*Gatavs klimata pārmaiņām*”, un mērķis ir nodrošināt uzņēmumiem prasmes reaģēt uz klimata pārmaiņām un attīstīt ekonomiku ar zemu ekoloģisko pēdas nospiedumu.

Mācību piedāvājums pieaugušo izglītotājiem par ilgtspējības jautājumiem:

- Ir teorētiskas pieejas un semināri, kā arī praktiskas aktivitātes, kuru mērķis ir stimulēt sabiedrību attīstīt prasmes un izpratni par vides un ilgtspējības tēmām.

Starppaaudžu izglītība pieaugušo izglītības iestādēs:

Starppaaudžu mācīšanās ir kļuvusi par fokusu vairākos politikas un stratēģiskos dokumentos:

- ASEM Global Mūžizglītības centrs kopā ar Korkas universitāti ir sagatavojis dokumentus un ziņojumus par ietekmi un līdzdalību: <https://asemlllhub.org/>.
- Dublinas pilsētas universitātes Mūžizglītības universitāte organizē globālas starppaaudžu nedēļas un piedāvā metodes, lai veicinātu starppaaudžu mācīšanos.

PAR ILCES PROJEKTU

Projekta „Starppaaudžu mācīšanās kopienas vides ilgtspējībai” (“ILCES”) mērķis ir veicināt Eiropas Zaļajā kursā izvirzīto mērķu sasniegšanu, ieviešot dažādas mācību pieejas kopienas (studentu, vecāku un sabiedrības kopumā) izglītošanai par ilgtspējības jautājumiem.

Projekta vispārējais mērķis ir stiprināt starppaaudžu mācīšanos kopienā, lai veicinātu vides izpratni un uzvedības maiņu attiecībā uz vides ilgtspējību, pamatojoties uz ilgtspējības principiem 6 R – pārdomāt, atteikties, samazināt, atkārtoti izmantot, labot, pārstrādāt.

Projekta mērķi:

- Palielināt izpratni par vidi, izmantojot aktīvu un kritisku pieeju, kurā iesaistot dažādu vecuma grupu cilvēki.
- Palielināt iesaistīto mērķgrupu digitālo kompetenci, veicinot izpratni par vides jautājumiem.
- Atbalstīt mācību nodrošinātājus ar instrumentiem un resursiem vides ilgtspējības jomā.

Identificēt pamatprincipus, struktūru un pieeju vietējo kopienu iesaistīšanai starppaaudžu mācībās, lai ar pieredzes apmaiņu un labākās prakses piemēriem paaugstinātu vides izpratni.

PAR ILCES PROJEKTU

Projekta rezultāti:

a) **Impulsu rokasgrāmata**, kurā ietverti mācību materiāli, viktorīnas un pašnovērtējuma testi, kas veidoti balstoties uz ilgtspējības principiem 6 R: pārdomāt, atteikties, samazināt, atkārtoti izmantot, labot un pārstrādāt.

b) **Ieteikumi un vadlīnijas kopienu mācību centriem.**

c) **E-mācību platforma**, kas nodrošinās pieaugušo izglītības nodarbību vadītājus un mācību dalībniekus ar informāciju, rīkiem un resursiem, lai atbalstītu izglītības aktivitātes par vides ilgtspējību tiešsaistē.

Projekta rezultāti un aktivitātes ir vērstas uz šādām mērķa grupām:

- starppaaudžu mācību nodrošinātāji (neformālās mācību iestādes, NVO utt.),
- pieaugušo izglītojamie,
- politikas veidotāji (valsts pārvalde, pašvaldība, sociālie partneri utt.).

PROJEKTA PARTNERI

Latvia University
of Life Sciences
and Technologies

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte
(Latvia University of Life Sciences and
Technologies)
www.mc.lbtu.lv www.lbtu.lv

CESIE
www.cesie.org

Volkshochschule im Landkreis Cham e.V.
(**Adult Education Centre in Cham District**)
www.vhs-cham.de

Redial Partnership CLG
<https://www.redialpartnership.org/>

DIOPTER OTVORENO UCILISTE
<https://www.diopter.hr/>

Belete S, Duke C, Hinzen H, Owusu-Boampong A, Khau HP. Community Learning Centres (CLCs) for Adult Learning and Education (ALE): development in and by communities. *Int Rev Educ.* 2022;68(2):259-290. doi: 10.1007/s11159-022-09954-w. Epub 2022 May 30. PMID: 35668895; PMCID: PMC9150052.

Bianchi, G., Pisiotis, U., Cabrera Giraldez, M. GreenComp – The European sustainability competence framework. Bacigalupo, M., Punie, Y. (editors), EUR 30955 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022; ISBN 978-92-76-46485-3, doi:10.2760/13286, JRC128040.

Hargis K., McKenzie M., LeVert-Chiasson I. (2021). Curriculum and Learning for Climate Action. Toward an SDG 4.7 Roadmap for Systems Change [online]: <https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv29sfv6v.10> (last access 20.12.2022)

Aegerter F., Menz S. (2020). Konzept zur Integration von Bildung für nachhaltige Entwicklung in kommunale Bildungs-einrichtungen am Beispiel der Volkshochschule im Landkreis Meißen e.V. [online]: https://www.iris-ev.de/wp-content/uploads/2020/05/IRIS-e.V._Konzept-BNE_Erwachsenenbildung_2020.pdf (last access 25.01.2023)

UNESCO (2017): Education for Sustainable Development Goals. Learning Objectives, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444?posInSet=2&queryId=68f3b3c2-0849-47ea-8142-f25fe988f97c> (last access 24.02.2023).